

Werk in het voorjaar; de grote schoonmaak

De winter is de tijd voor reparatie en onderhoud aan niet in gebruik zijnde onderdelen van de bijenwoning, met name broed- en honingkamers. Voordat het seizoen echt loskomt, willen we onze volken in fris in de verf gezette bakken en op schoongemaakte bodems hebben.

Tijdens de winter komt er allerlei afval onder in de kast terecht. Als het voorjaar vordert, ruimen de bijen zelf veel op, maar aan de randen blijft nog van alles liggen: dode bijen, wasmul, insecten, vaak nat en in staat van ontbinding. Het volk heeft daar weinig last van, maar

78

de imker des te meer. Het schoonmaken van de bodems kan soms al vroeg in het jaar worden gedaan, bijvoorbeeld op een warme dag eind februari, begin maart. We beginnen met het geven van een beetje rook door het vlieggat. Als we de kast in zijn geheel van de bodem nemen en deze verwisselen voor een schone, is de storing voor het volk gering. Is er geen vervangende bodem beschikbaar dan krabben we de bodem goed schoon en plaatsen de bakken terug. Bij deze handeling is het goed te bedenken dat met alle kasten op de stand in dezelfde maat, de omwisseling soepel verloopt. Een mooie dag wat later in het voorjaar is een goede gelegenheid om de kamers waar het volk de hele winter in gezeten heeft, om te wisselen voor de kamers die een onderhoudsbeurt gehad hebben. Dat gebeurt door de nieuwe bakken op de 'oude plaats' te zetten en het volk raam voor raam over te hangen van de oude in de nieuwe kamer. Als de imker daarbij niet al te nieuwsgierig is naar hoe het met het volk is, geeft dit weinig storing. De lege bakken komen dan voor onderhoud beschikbaar.

Problemen in het voorjaar

Als de paardebloemen beginnen te bloeien en de imker voert de voorjaarsinspectie uit, plaatst hem dat soms voor problemen. Hij treft volken aan die duidelijk negatief afwijken van het gemiddelde op de bijenstand. Wat moet er dan gebeuren?

Een normale volkssterkte en weinig voer

De imker vindt voldoende bijen en een normaal broednest, maar erg weinig voer. Als weer en dracht meewerken is dat geen probleem. In het voorjaar is een volk gericht op groei en het let daarbij weinig op de voedselvoorraad. Na half juli is dat anders, dan stag-

neert de ontwikkeling van het volk bij een te kleine voedselvoorraad. In de lente 'rekenen' de bijen erop dat de natuur voldoende zal bieden. Het volk heeft pas een probleem zodra de voorraden suiker op zijn door het uitblijven van dracht.

Treft de imker een volk aan met nog maar enkele randjes verzegeld voer met daaronder een flink broednest dan is het zaak weer en dracht in het oog te houden. Als het weer redelijk blijft, is het volk vrijwel zeker in staat voldoende voedsel uit de natuur te halen. De voorraden in het volk blijven klein totdat er echt dracht komt, maar het volk zal zich normaal ontwikkelen.

Anders is het bij langdurig slecht weer. Dan moet er bijgevoerd worden. Het in de handel verkrijgbare suikerdeeg is daarvoor heel geschikt en in deze tijd van het jaar beter dan een suikeroplossing. Het suikerdeeg wordt tot een dunne pannenkoek gekneet of in dunne plakken gesneden en in hoeveelheden van 50-100 gram boven op de ramen onder de dekplank gelegd met eventueel een stukje plastic eronder om te voorkomen dat het naar beneden valt. Omdat het suikerdeeg vocht opneemt uit de lucht, kunnen de bijen het snel opnemen. Gedurende een korte periode wordt dit herhaald. Het doel hiervan is niet voorraadvorming, maar voorzien in een toereikende hoeveelheid suiker voor de dagelijkse huishouding.

De meest geschikte oplossing voor het probleem van een te kleine voorraad is het inhangen van ramen met verzegeld voer uit volken die meer dan genoeg hebben. De imker beïnvloedt dan de ontwikkeling van het volk niet en hij hoeft zich geen zorgen te maken want het volk heeft voldoende voorraad.

Weinig bijen en een klein broednest

De imker vindt maar een klein broednest, weinig bijen en veel voer. Als het volkje niet ziek is, kan men zo'n paar raampjes bijen het best verenigen met andere kleine volkjes. Een ziekte vaststellen is niet zo eenvoudig en in de praktijk zullen de meeste imkers dergelijke volkjes, op hoop van zegen, verenigen. Maar let op, klein en weinig zijn relatieve begrippen. Als het gemiddelde volk op de stand zes ramen broed heeft, is twee ramen broed weinig. Als het gemiddelde volk echter drie ramen broed heeft, is een volk met twee ramen broed niet verontrustend klein. De afwijking van het gemiddelde is hier bepalend voor groot of klein, want elk voorjaar is weer anders.

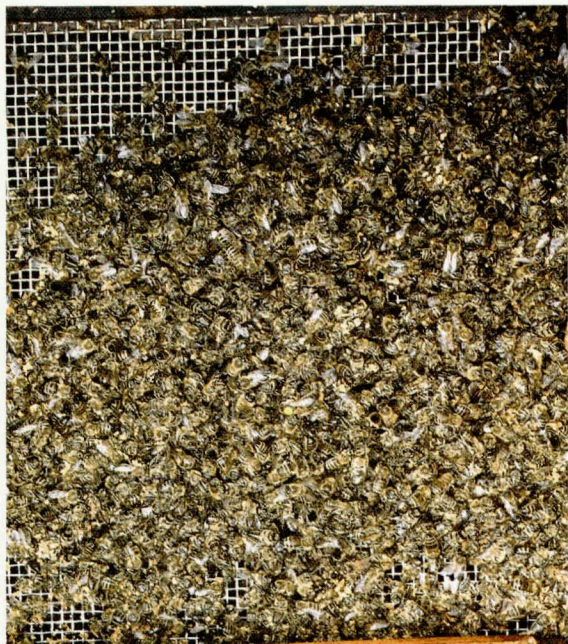

Foto: Peter Elshout

Een andere overweging om kleine volken te verenigen komt voort uit de inschatting of volken sterk genoeg zijn om een oogst aan voorjaarshoning te kunnen verzamelen. Een reden om niet te verenigen kan zijn dat men een bepaald aantal volken wil hebben of niets ziet in verenigen en daarom een klein volk de tijd geeft om zich te ontwikkelen. De voorjaarshoning is dan voor de ontwikkeling van het volk en de imker krijgt zijn deel in de zomer.

Een volk zonder broed

Een volk heeft geen broed, andere volken wel. Mogelijk is het volk dan moerloos. Vaak is het weer er naar om uitgebreid te gaan zoeken naar een koningin. Ga daarom een dag later naar de kast, leg het oor op de deklank en geef een tik tegen de wand van de kast. Je hoort het volk dan opbruisen. Het bruisende geluid neemt bij een moergoed volk spoedig af. Als echter na de tik tegen de wand het bruisende geluid blijft aanhouden, is dat een teken van moerloosheid. Door de afwezigheid van de moer komt het volk niet tot rust en blijft dat bruisende geluid maken. Men zegt dan dat het volk huilt omdat het, met enige fantasie, klinkt als het huilen van een baby om zijn moeder.

Er is alleen maar darrenbroed

Er is wel broed, maar alleen aaneengesloten stukken darrenbroed. Dit is te zien doordat de celdeksels niet min of meer vlak zijn maar duidelijk bol. Hoogstwaarschijnlijk kan de moer geen bevruchte eitjes meer

leggen. Ze is een darrenbroedige moer geworden. We verwijderen de moer uit het volk en verenigen het met een ander volk.

Een kast met veel voer maar geen bijen

In de kast zijn nog enkele doden bijen, verdwaald tussen de raten. Er zijn veel raten met volop voer aanwezig. Het volk is waarschijnlijk gestorven aan nosema of, en dat is waarschijnlijker, aan de gevolgen van een ernstige besmetting met varroa. De zieke bijen hebben voordat ze dood gingen het volk verlaten. De lege kast is niet leeggeroofd omdat andere bijen de voedselvoorraden niet hebben ontdekt gedurende de winterrust. Omdat het volk door ziekte is omgekomen zijn de raten met voer niet meer bruikbaar voor andere volken. De imker kan het best zijn verlies nemen en de raten omsmelten. De financiële waarde van suiker en raten is betrekkelijk gering en heel wat lager dan het verlies van volken door ziekte omdat ze door de imker worden getrakteerd op mooie suikerraten vol ziektekiemen. Als een volk wegens nosema is dood gegaan, zijn de raten vast en zeker vergeven van de nosemasporen. Gaat een volk dood wegens een varroabesmetting, dan vinden we op de lege raten geen varroamijten meer. Het gevaar komt dan van virussen die in het kielzog van de mijt een volk in de problemen brengen.

De oplossing: verenigen

Hoe vroeger in het jaar, hoe gemakkelijker een volk zich laat verenigen met een ander. Het is simpelweg een kwestie van de volken op elkaar zetten. De volken regelen de eenwording daarna zelf. Als de imker een voorkeur heeft voor een van beide moeren, moet hij voordat hij de bakken op elkaar zet, de ongewenste moer opzoeken en verwijderen. Bij het verenigen van een moergoed met een moerloos volk kan men het gemakkelijkst als volgt te werk gaan: neem van het moerloze volk de bak met raten waarin de meeste bijen zitten. Bijen uit andere delen van die kast worden hierbij geschud. Vervolgens wordt deze bak onder een goed volk geplaatst. De volken regelen zelf de eenwording. Na enige tijd (bijvoorbeeld na twee weken) kan die extra bak weer worden weggenomen. Zet het resterende gedeelte van de kast van het moerloze volk weg, om te voorkomen dat de bijen van het moerloze volk daar weer in terugvliegen. Het is echter niet verstandig om grote en kleine volken met elkaar te verenigen. Het verstoort de ontwikkeling van het grote volk en de imker loopt altijd het risico dat hij een klein ziek volk verenigt met een groot gezond volk.